

HANDLAGET

NR 2 • 2023

Hemslöjdsföreningen Sörmland

Två övre bilderna: Ölands museum. Nederst: Capellagårdens odlingar.

Överst: Capellagårdens keramiklster i Vickelby, Öland. Nederst: Stor keramikugn, s.k. Anagama-ugn.

Riksstämma 2023

Vartannat år träffas representanter från hemslöjdsföreningar och hemslöjdsförbund som är anslutna till SHR (Sveriges Hemslöjdsföreningars Riksförbund), på olika orter i Sverige. I år hölls stämman i Kalmar.

Under själva stämman beslutades det, bland annat, om en ny verksamhetsinriktning för åren 2024–2025. Under de två kommande åren är föreningarnas inriktning följande:

- Hemslöjdens roll som folkbildare skall stärkas
- Hemslöjden kan och ska bidra till ett mer hållbart samhälle
- Hemslöjden bidrar till människors hälsa

Nu är det upp till varje förening och förbund att arbeta fram hur vi skall arbeta med dessa inriktningar. Eller kanske tänka efter över vilken

inriktning som är aktuell för våra olika verksamheter, och vara tydligare med det.

Vi som deltog på stämman fick också ta del av ett antal korta presentationer, det handlade bland annat om ödehusgardiner, öländska ryor och vårt immateriella kulturarv. Vi fick också möjlighet att åka till Öland på en minitur. Då vill jag tipsa om två mycket intressanta turistmål för den hantverksintresserade ölandsturisten:

Himmelsberga Ölands museum, (på östra sidan av ön, nästan tvärs över från Ölandsbron,) är ett friluftsmuseum som består av en öländsk radby, här skedde aldrig något laga skifte. En fantastisk miljö och mycket sevärt.

Capellagården i Vickelby, (12 km söder om Ölandsbron), Carl Malmstens skola där du kan studera textil, trädgård, möbler, byggnadsvård eller keramik. De har också sommarkurser. Mycket fin miljö, underbar trädgård och mycket att titta på.

TEXT OCH FOTO: EVA SVENSSON

Hemslöjden

Hemslöjdsföreningen Sörmland
facebook.com/hemslöjdsforeningensormland
Nr 2 • 2023 www.slojdisormland.se

Stora Djulö träverkstad utanför Katrineholm.

Täljakademin den 22 april – Tälj, basa och böj!

Under en strålande sol träffades täljakademin i träverkstaden på Stora Djulö utanför Katrineholm, som förvaltas av Stora Malms Hembygdsförening. Där håller den skickliga slöjdaren Anja Sundberg på att bygga upp en verkstad för att kunna samlas och slöjda.

Dagen ägnades åt att lära sig lite mer om basning. Det vill säga när trä mjukgörs med upphettning för att kunna böjas till önskad form.

Vi var 14 personer som samlades och täljde stekspadar som basades och böjdes till önskad form i mallar och tolagor av olika modell. Basning kan ske över öppen eld eller som i vårt fall i ett rör där het ånga från en tapetångare leddes in. Ångan hettar upp träet som blir plastiskt då ligninet, limämnet som stabiliserar och binder ihop träets cellulosa, blir en bit över 70 grader celsius.

Historiskt har trä basats över öppen eld som när vidjor har värmts för att kunna böjas vid gärdsgårdsbygge. Båtbyggare placerade virket i vatten några dagar eller använde färskt virke som sedan värmdes över elden tills det mjuknade och kunde formas. Numera basas trä med ånga. Vid båtbygge används en baslåda med en ånggenererande manick (Kokkärn, kaffeanna eller tapetångare) som ansluts. Basning i varmbad, hetvatten, används också inom industrin vid tillverkning plywood till exempel.

En tumregel för hur länge man basar en träbit är ca 1h / tum = 25 mm i virkestjocklek, vilket är ca 2 minuter/mm. När träet tas ut ur ångan är det bråttom att böja. Träet förlorar sin plasticitet när det kallnar och man har bara nån minut på sig att böja träet beroende på träets tjocklek. När fukten torkar ur träet stabiliserar träet i den böjda formen och vi får en stark produkt med hela obrutna fibrer som tål att böjas utan att gå av.

TEXT OCH FOTO: NIKLAS ERIKSSON

Tolagor, två delar där det basade träet pressas till sin form.

Basningsrör.

Basad och böjd träbit.

Färdig stekspade!

Gammeldags marknad i Malmköping

Under årets upplaga av marknaden hade hemslöjdsföreningen, hembygdsförbundet och Sörmlands museum en gemensam utställningsplats på gräsyrtorna bakom rådhuset. Vädret var idealiskt, varken för kallt eller varmt, och sol och blå himmel förgyllde tillvaron för oss alla.

Bild över: Dunkersdräkten.

Bild under: Hemslöjdskonsulent Niklas Eriksson berättar om världens största smörkniv för en intresserad besökare, och i bakgrunden Ylva G Karlsson och Richard Horner från Hemslöjdsföreningen och Jennie Fornedal från Hembygdsförbundet.

Det bjöds bland annat på prova-på-täljning som lockade både vuxna och barn, information om dräktprojektet, trådslöjd, byggnadsantikvarisk rådgivning, prova-på-sländspinning och frågetävling.

Som närmaste grannar på grönområdet hade vi bland annat ett filmsällskap, lottakåren och ett stickkafé. De som stannade till vid vårt tält ville prata dräkt en stund eller provsitta världens största smörkniv som fungerade utmärkt som bänk.

Många berättade om sina folk- och bygdedräkter, men det dök inte upp information om någon dräkt som inte redan finns med på projektledarens lista över 1900-talsdräkter i Sörmland. Har hon kanske redan prickat in alla som finns? Den vanligaste frågan var troligen vilken dräkt de hade ärvt av sin mamma.

En Dunkersdräkt, som Textil-muséet i Malmköping så snällt lånade ut till oss, stod utställd på en provdocka och den fångade många uppmärksamhet. De Mellösa-dräkter som också skulle varit med fick tyvärr förhinder i sista stund.

TEXT OCH FOTO: KERSTIN UPPMAN

Överst: Ylva G Karlsson, iklädd Vingåkersdräkten, visar besökaren Rita hur man spinner ull med slända. Foto: Kerstin U. Nederst: Kerstin Uppman över på att spinna. Foto: Ylva G Karlsson

Kalendarium 2023

Plats för adressetikett

Juni

Torsdagar i juni 8/6, 15/6, 22/6 och 29/6
Workshop: Alabasterskulptur för barn.
Sörmlands museum, kl 11.00 - 15.00. Testa att skulptera i alabaster – en mjuk sten som påminner om marmor. Vi arbetar vi med enkla handverktyg och sandpapper. Kursledare: Carl Wellander. Riktat sig till barn från 6 år i sällskap av vuxen. Begränsat antal platser, boka din plats i förväg.

Fre-sön 9-11/6 Kurs: Färga som förr.
Textilverkstan, Sörmlands museum.
Fre kl. 17-20. Lör-sön kl 09.30-17. En kurs om hur man färgar med växter på ullgarn och ylletyg. Kursledare: Maria Neijman. Kostnad: ordinarie 2000 kr, medlem 1800 kr, ungdom 1000 kr. Anmälan och biljettköp senast 25/5.

Juli

Fre 14/7 Workshop: Sashiko med Takao Momiyama. Solparken ETC, Energikullen 1, Katrineholm, kl 10-16. Workshopen ger en introduktion till sashiko som ett japanskt kulturarv, lagningsteknik och att återbruka textilier. I samarbete med Konstfrämjandet Kraft. Kostnad: 650 kronor. För mer info se Sörmlands museums hemsida.

Augusti

Mån-fre 7-11/8 Öppet-hus-workshop: Prova-på att smida. Rademachersmedjorna, Eskilstuna, kl 10-16 varje dag. Kostnadsfritt. Söml. museum i samarbete med Eskilstuna stadsmuseum.

Lör 12/8 Textilakademien: Sashiko med Takao Momiyama. Lappa och laga eller sy något nytt med den traditionella japanska sömnadstekniken Sashiko. Arr: Textilakademien i samarb. m. Konstfrämjandet Kraft, Solparken ETC och Katrineholms kommun. Kostnad: ordinarie 250 kr, medlem 200 kr. Betala till pg 645225-4 (Kultur och Utbildning i Sörmland), var noggrann med att märka din betalning med namn och Textilakademien. Obs! Begränsat antal platser. Anmälan senast 7/8 till: fia.lindblom@regionsormland.se

Mån 26/8 Temadag: Brickvävning med Sonja Berlin. Gästgivaregården, Hembygdsgården i Malmköping kl 09.00-16.00. Kostnad: ordinarie 1200 kr, medlem 1000 kr. Anmälan senast 19/8.

September

Fre-sön 8-10/9 Kurs: Sy folkliga livplagg.
Sörmlands museum, Fre 17-20, lör-sön 9-17
Sy ett livstykke, en väst eller tröja till din folkdräkt eller till din moderna garderob. Nivå: viss sömnadskunskap. Kursledare är Kerstin Nordlinder Arlid. Kostnad: ordinarie 2300 kr, medlem 2100 kr, ungdom, studerande, arbetssökande: 1200 kr. Anmälan och biljettköp senast 25/8.

Lör 16/9 Workshop: Sashiko med Takao Momiyama. ETC Solpark, Energikullen 1, Katrineholm, kl 10-16. Workshopen ger en introduktion till sashiko som ett japanskt kulturarv, lagningsteknik och att återbruka textilier. I samarbete med Konstfrämjandet Kraft. Kostnad: 650 kronor. För mer info se Sörmlands museums hemsida.

Oktober

Lör 7/10 Invigning av utställningen Näver - det beresta materialet. Sörmlands museum. Utställningen pågår t.o.m. 21 januari 2024.

Fre-lör 10-12/11 Kurs: Kvinnor slöjdar en pall. Sörmlands museum. Fre kl 16.30-19.30, lör och sön kl 9.30-16.30. Fortsättningskurs för dig med grundkunskaper i att tälja med kniv och yxa, t.ex. genom att ha deltagit i kursen Kvinnor täljer med kniv och yxa. Kursledare: Mette Handler, slöjdare. Kostnad: ordinarie 2 200 kr, medlem i hemslojdsföreningen i Sörmland 2 000 kr, ungdom 16-25 år: 1 200 kr. Anmälan och biljettköp senast 23/10.

Tor 26/10 "Korgen lyfter" – ett seminarium om korgen som immateriellt kulturarv. Hörsalen på Sörmlands museum, kl 09.00-16.45. Kostnad inkl. lunch och fika: ordinarie 800 kr, stud och arbetssökande 400 kr. Anmälan och biljettköp senast 1/10.

SLÖJDLÖPPIS 2 SEPTEMBER!

vid Tuna kyrkskola, Nyköping
kl 10.00-14.30.

Försäljning av verktyg, material och
halvfärdiga sköjldalster.
Anmäl senast 20 aug. om du vill sälja till
[Kerstin cosmonata@gmail.com](mailto:Kerstin.cosmonata@gmail.com)

**Hemslöjdens
dag 2/9 2023!**
med tema Prova-på!

Vad vill du prova på?

Ge oss gärna dina förslag på
prova-på-aktivitet! Skicka till:
hemslojdsormland@gmail.com

Glad sommar!

Kursanmälan & frågor

Alla kurser bokas och betalas via Sörmlands museums butik:
<https://butik.sormlandsmuseum.se/kurser>
Priser: Ungdom räknas som 16-25 år
För mer info kontakta Niklas Eriksson
072-145 02 35
niklas.eriksson@regionsormland.se

STICKCAFÉ I SOMMAR!
På Sörmlands museum, varje
lördag, kl 14-17, med start
10/6. Pågår tom lördag 12/8.
Fika kan köpas i caféet.

Nästa nummer av Handlaget

Manusstopp för nästa nummer av
Handlaget: **Måndag 4 sept. 2023**

Vill du bidra till att Handlaget blir som du vill? Skicka in högupplösta foton, noveller, berättelser, frågor eller texter till redaktionen så tar vi med det i nästa Handlag. Maila till grafisk formgivare Ann Ahlbom Sundqvist ann@ann.se • 073-628 48 34. Om ni kontinuerligt vill få info om våra aktiviteter på e-post, skicka er adress till: hemslojdsormland@gmail.com

Kontakt

Hemslöjdsföreningen Sörmland

Eva Svensson, ordförande • 070-454 55 16
hemslojdsormland@gmail.com

Kärntorp, Vidåsen • 643 97 Västra Näshulta

www.slojdisormland.se

**Länshemslöjdskonsulenterna
Sörmlands museum**

Niklas Eriksson Länshemslöjdskonsulent
hård slöjd, tel 072-145 02 35
niklas.eriksson@regionsormland.se

Fia Lindblom Länshemslöjdskonsulent
textil slöjd, tel 076-147 62 15.
fia.lindblom@regionsormland.se

www.sormlandsmuseum.se